

Kodeks etičnega ravnanja v vrtcih

Izhodišče

Kodeks etičnega ravnanja v vrtcu zajema skupek vrednot in načel, na katerih temelji delo s predšolskimi otroki, in predstavlja osnovo za etično presojo ravnanja. Vsebina kodeksa temelji na vrednotah, ki so plod mednarodno doseženega soglasja in so definirane v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah 1948, v Konvenciji OZN o otrokovih pravicah (1989), v Deklaraciji o psiholoških pravicah otroka (Mednarodno združenje šolskih psihologov 1979), ter na vrednotah, povezanih z varstvom in vzgojo predšolskih otrok, ki so se razvile in oblikovale v dolgoletnih prizadevanjih teoretikov in praktikov na področju predšolske vzgoje pri nas in po svetu, na pozitivni tradiciji predšolskih ustanov in poklica vzgojiteljice oziroma vzgojitelja predšolskih otrok.

Te vrednote so:

- pojmovanje otroštva kot enkratnega, posebnega in bistveno pomembnega obdobja v človekovem življenju;
- osnova za delo s predšolskimi otroki so spoznanja družboslovnih, humanističnih in naravoslovnih ved o otrokovem razvoju in učenju;
- vrednotenje in negovanje tesnih vezi med otrokom in družino;
- spoštovanje individualnih posebnosti in razvojnih značilnosti otroka ter ustvarjanje pogojev za njihovo upoštevanje;
- uveljavljanje otrokove enakopravnosti ne glede na njegovo družino, kulturo in širšo družbeno skupnost, ki ji pripada;
- spoštovanje dostojanstva, vrednosti in enkratnosti vsakega posameznika oziroma posameznice;
- pomoč otrokom in odraslim pri razvoju njihovih potencialov, ki temelji na zaupanju, spoštovanju in pozitivnem pristopu.

S sprejetjem in uveljavljanjem kodeksa želimo vzpostaviti mehanizem ozaveščanja vseh udeležencev ter osebne sprejemanja in ponotranjanja vrednot na področju dela s predšolskimi otroki.

Kodeks kot živ in učinkovit dokument:

- varuje pravice in osebno integriteto otrok, staršev in delavcev vrtca;
- utrjuje pravice in dolžnosti zaposlenih, njihovo strokovno zavest, samozavest in odgovornost;
- posreduje vrednote in načela kot osnovo za medsebojno odgovorno ravnanje otrok, staršev, sodelavcev, delovne organizacije in širše skupnosti;
- zavezuje vse delavke in delavce k upoštevanju in uresničevanju sprejetih vrednot in načel, zapisanih v kodeksu;
- ozavešča vse udeležence o pomenu vsakodnevne presoje postopkov in ravnanj z vidika sprejetih vrednot in načel;
- povezuje vse, ki si prizadevajo za otrokovo korist;
- prispeva k dvigu kakovosti predšolske vzgoje v vrtcu, družini in širšem okolju.

Vsebina kodeksa

Kodeks je razdeljen na štiri temeljna področja odgovornosti ljudi, ki so v okviru vrtca neposredno ali posredno udeleženi v skrbi za otroka. Skrb za otroka v najširšem pomenu besede obsega varstvo in nego ter ustvarjanje pogojev za otrokovo socializacijo, učenje in izkušnje, ki prispevajo k celovitosti njegovega razvoja.

Področja odgovornosti delavcev v vrtcu so:

- odgovornost do otrok,
- odgovornost do staršev in družin,
- odgovornost do delovne organizacije in sodelavcev,
- odgovornost do širše skupnosti.

Vsak vsebinski sklop vsebuje vrednote in načela. V besedilu so vrednote označene z znakom V, načela pa z znakom N.

KODEKS

Preambula

Delavke in delavci vrtca se zavedamo, da nam starši oziroma družine zaupajo svoje otroke v varstvo, oskrbo, vodenje, vzgojo, delo, učenje in igro, da bi bili v njihovi odsotnosti v varnem okolju in da bi si, v družbi vrstnikov in ob vodenju in podpori strokovno usposobljenih odraslih, pridobili tiste raznovrstne izkušnje, ki jim jih družina ne more dati. Zavedamo se odgovornosti in obveznosti, ki jih s tem sprejemamo do otrok, do staršev oziroma družin in do družbe.

Zato delavke in delavci vrtca sprejemamo Kodeks etičnega ravnanja kot moralno zavezujoč akt, njegove vrednote in načela pa razumemo kot zbirko smernic za zgledno poklicno delo.

Dobrobit otroka pojmuje kot skupno oznako za otrokovo dostojanstvo, varnost, srečo in dolgoročno korist; predstavlja nam najvišjo vrednoto, na kateri temeljijo in so ji podrejene vse ostale vrednote in iz njih izhajajoča načela.

I. Odgovornost vseh delavk in delavcev vrtca do otrok

V1: Spoštovanje osebnega dostojanstva in integritete otroka

N1.1 Vsakega dečka in deklico spoštujemo in upoštevamo kot enkratno bitje z vsemi njegovimi ali njenimi razvojnimi in individualnimi značilnostmi ter ustvarjamo pogoje za občutje varnosti, sprejetosti, naklonjenosti in skrbi zanj ali zanjo.

N1.2 Spoštujemo in upoštevamo otrokov pogled na svet, njegovo razumevanje stvari, dogodkov in položajev ter čustveno odzivanje nanje in ne zavračamo otrokovega mišljenja in čustvovanja kot neustreznega ali nepravilnega.

N1.3 Ne uporabljamo besed in ukrepov ali ustvarjamo situacij, ki bi bile za otroka boleče, ki bi ga žalile, poniževale, zasmehovale ali ustrahovale.

N1.4 Kadar otroka opozarjamo na neprimerno ravnanje, to storimo s postopki in načini, ki so v skladu z otrokovim človeškim dostojanstvom.

V2: Zagotavljanje varnega, zdravega, razumevajočega in spodbudnega okolja za otroka

N2.1 Otroku nudimo priložnosti za pozitivne čustvene, spoznavne in socialne izkušnje, ki so osnova za razvoj njegovega samospoštovanja in zaupanja vase.

N2.2 Otroku dajemo možnosti, spodbude in pomoč pri razvoju telesne, duševne in socialne samostojnosti in neodvisnosti.

N2.3 Ustvarjamo pogoje za ustrezno zadovoljevanje otrokovih telesnih potreb (hrana, higiena, gibanje, počitek itd.), pri tem pa mu v največji mogoči meri dopuščamo, da sam uravnava način njihovega zadovoljevanja.

N2.4 Otroku zagotavljamo prostor, čas in sredstva za spontano igro.

N2.5 Otroka spodbujamo in podpiramo v razvoju gibalnih, jezikovnih, spoznavnih, umetniških ter socialnih sposobnosti in veščin.

N2.6 Ustvarjamo pogoje za razvoj otrokove sposobnosti razumevanja sebe in drugih ter mu pomagamo razvijati samokontrolo in sposobnost razlikovanja med dobrim in slabim ravnanjem v odnosu do ljudi, stvari in narave.

N2.7 Otroku nudimo možnosti za spoznavanje naravnega okolja in vplivamo na razvoj njegovega pozitivnega odnosa do le-tega.

N2.8 Skrbimo za varnost prostora, igral in igrač v vrtcu in zunaj vrtca.

N2.9 Ob spoštovanju svobode stikov in interakcij z vrstniki varujemo otroka pred telesnim in duševnim nasiljem drugih otrok.

N2.10 Otroka varujemo pred vsakršnimi zlorabami ali okrutnostmi odraslih, tudi sodelavcev in staršev. Ob sumu zanemarjanja ali zlorabe otroka, obvestimo odgovorno osebo ali institucijo in spremljamo ukrepanje le-te.

V3: Uresničevanje pravice otrok do enakih možnosti

N3.1 Ne delamo razlik med otroki glede na raso, barvo, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno, etnično ali družbeno poreklo, premoženje, rojstvo ali kakršenkoli drug položaj otroka, njegovih staršev ali zakonitega skrbnika. (Konvencija OZN o otrokovih N5. pravicah, 2. člen)

N3.2 Vsem otrokom zagotavljamo enake možnosti za sodelovanje pri dejavnostih, ki v okviru standardnega programa vrtca.

N3.3 Ustvarjamo razmere, v katerih bodo posebno nadarjeni otroci svoje sposobnosti uresničevali in razvijali.

N3.4 Otrokom iz kulturno socialno manj spodbudnega družinskega okolja nudimo take spodbude, izkušnje in dejavnosti, ki jim omogočajo, da nadoknadijo oziroma zmanjšajo prikrajšanost v razvoju.

N3.5 Za otroka, ki mu program vrtca ne ustreza, s sodelavci in starši iščemo primernejši program v drugem vrtcu.

V4: Zasnovanost dela z otroki na znanju in razumevanju značilnosti otrokovega razvoja v določenem starostnem obdobju in na značilnostih posameznega otroka

N4.1 V vrtcu načrtujemo in izvajamo delo na osnovi strokovnega znanja in izkušenj.

N4.2 Vzgojno izobraževalne pristope in dejavnosti prilagajamo značilnostim posameznih otrok in skupine otrok kot celote.

N4.3 Spoznanja o posameznem otroku poglobljamo s stalnim spremljanjem in dokumentiranjem otrokovega razvoja in dosežkov

N4.4 Strokovno znanje izpopolnjujemo s sodobnimi spoznanji ustreznih strok s samoizobraževanjem in vključevanjem v različne oblike zunanjega in notranjega izobraževanja.

II. Odgovornost pedagoških, vodilnih in svetovalnih delavcev in delavk do staršev in družine

V5: Spoštovanje in upoštevanje staršev kot primarnih skrbnikov, ki nosijo glavno odgovornost za otrokovo vzgojo in razvoj

N5.1 S starši gojimo odprt dialog in jim dajemo možnost soodločanja v vseh pomembnih vprašanjih v zvezi z njihovim otrokom.

N5.2 Upošteevamo prepričanja in nazore staršev glede vzgoje in izobraževanja otrok.

N5.3 Pri načrtovanju in izvajanju vzgojnega dela upošteevamo opažanja in spoznanja staršev o njihovem otroku.

N5.4 Vedno pozorno prisluhnemo pripombam staršev o vzgojnih pristopih in postopkih vzgojiteljic oziroma vzgojiteljev in se nanje ustrezno strokovno odzovemo.

N5.5 Če se prepričanja in nazori staršev razhajajo z usmeritvami vrtca, si prizadevamo doseči soglasje o takšnem načinu ravnanja, ki bo za otroka najprimernejši.

V6: Pravica staršev do obveščенosti o programu vrtca in aktivnega sodelovanja v njem

N6.1 Starše seznanimo z vrednotami in cilji, za katere si vrtec prizadeva, ter z vsebinami, metodami in sredstvi vzgojnega dela.

N6.2 Spodbujamo starše, da sodelujejo v načrtovanju in izvajanju vzgojnih dejavnosti.

V7: Strokovna pomoč staršem pri vzgoji njihovega otroka

N7.1 Seznanjamo starše s spoznanji stroke o predšolskem otroku in jih ozaveščamo o pomenu ustreznega vzgojnega ravnanja.

N7.2 Staršem stalno posredujemo opažanja o razvoju in dosežkih njihovega otroka ter jim pomagamo, da spoznajo in razumejo svojega otroka v vsej njegovi enkratnosti.

V8: Spoštovanje zasebnosti družine

N8.1 Z informacijami o otroku in družini, ki nam jih otroci in starši neformalno zaupajo, ravnamo odgovorno in jih ohranjamo zaupne.

III. Odgovornost vseh delavcev in delavk do institucije in do sodelavk oziroma sodelavcev

Odgovornost do institucije

V9: Spoštovanje in uresničevanje programa vrtca, njegovih usmeritev in vrednot

N9.1 S svojim delom, ravnanjem in vedenjem prispevamo h kvaliteti programa in ugledu institucij.

N9.2 Skrbimo za svoje strokovno izpopolnjevanje in splošno razgledanost.

N9.3 V imenu institucije lahko govorimo samo, če smo za to pooblaščen. Ločiti moramo to, kar govorimo v imenu institucije, od svojega lastnega mnenja.

N9.4 Za nastale konfliktno situacije in probleme poiščemo možnosti reševanja znotraj vrtca ali v pristojnih zunanjih institucijah.

Odgovornost do sodelavk in sodelavcev

V10: Spoštovanje in zaupanje v odnosih med sodelavci

N10.1 Spoštujemo strokovno avtonomijo, kompetentnost, iniciativnost in ustvarjalnost sodelavk in sodelavcev.

N10.2 Spoštujemo pravico do zasebnosti sodelavk in sodelavcev in nedotakljivost njihove osebne integritete.

N10.3 Negujemo strpne medsebojne odnose brez predsodkov glede rase, vere, nacionalne in etnične pripadnosti, spola, starosti, premoženja, političnega prepričanja ali življenjskega sloga sodelavke ali sodelavca.

N10.4 Če pri sodelavcu ali sodelavki opazimo neetično ali nekompetentno ravnanje, ga oz. jo na to opozorimo.

V11: Ustvarjalno sodelovanje v korist dobrobiti otrok in kvalitete programa

N11.1 Negujemo in razvijamo timske oblike dela.

N11.2 S sodelavci in sodelavkami si izmenjujemo strokovne vire, pridobljeno strokovno znanje in informacije.

N11.3 Podpiramo uresničevanje strokovnih idej svojih sodelavcev in sodelavk ter priznavamo in sprejemamo njihove uspehe.

N11.4 Sodelujemo v načrtovanju in izvajanju skupnih nalog oziroma projektov vrtca.

Odgovornost vodilnih do drugih delavcev

V12: Oblikovanje in ustvarjanje delovnih pogojev, ki negujejo kompetenco, samospoštovanje in ustvarjalnost pri osebju

N12.1 Vodilni delavci in delavke ustvarjajo s strokovnim, objektivnim in spoštljivim odnosom do podrejenih ozračje zaupanja, ki osebju omogoča in ga spodbuja, da ustvarjalno dela, da svobodno izraža svoja stališča, mnenja in ideje ter ravna v skladu z dobrobitjo otrok, interesov njihovih družin in vrtca.

N12.2 Vodilna delavka ali delavec seznanjeni vsakega delavca oziroma delavko vrtca s kurikulumom vrtca in svojimi pričakovanji do delavca oziroma delavke.

N12.3 Vodilni delavec ali delavka spremlja delo posameznih delavcev, jim daje povratne informacije in strokovno pomoč ter razumevanje in podporo ob morebitnih delovnih ali osebnih težavah.

N12.4 Vsakršna ocena, priporočilo ali presoja vodilnega delavca ali delavke o podrejeni delavki ali delavcu mora temeljiti na dejstvih in strokovnih argumentih in mora biti pomembna z vidika interesov otrok, njihovih staršev in programa vrtca.

V13: Prispevek k ustvarjanju možnosti za kvalitetno otroštvo

N13.1 Zagotavljamo ustrezen in kakovosten program glede na socialne in kulturne značilnosti okolja.

N13.2 Spodbujamo in pospešujemo sodelovanje med institucijami, ki se ukvarjajo z razvojem, vzgojo in izobraževanjem otrok.

N13.3 Ozaveščamo družbo s strokovnimi argumenti o pomenu otroštva. Od nje zahtevamo ustrezne materialne pogoje za zdrav razvoj otrok in za kvalitetne programe.

N13.4 Podpiramo politiko in zakone, ki prispevajo k dobrobiti otrok in družin ter odklanjamo takšne, ki niso v njihovem interesu.

N13.5 Prispevamo k nadaljnjemu razvoju področja predšolske vzgoje in krepimo zavezanost za uresničevanje vrednot, zapisanih v tem Kodeksu, v Konvenciji o otrokovih pravicah, v Deklaraciji o psiholoških pravicah otroka, v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah in v Ustavi Republike Slovenije.

Avtorji kodeksa:

mag. Marjeta Domicelj

mag. Jožica Ferjančič

dr. Zoran Pavlovič

Z nasveti in pripombami so pri nastajanju besedila Kodeksa sodelovali: prof. Milica Bergant, dr. Anica Kos - Mikuž, Marja Stojin, prof. dr. Boštjan M. Zupančič, mag. Marcela Batistič, Ksenija Antončič, članice strokovnega kolegija Viških vrtcev, in članice izvršilnega odbora WZ Slovenije.

H končni različici besedila Kodeksa so s pripombami in predlogi prispevali udeleženci in udeleženke strokovnega posveta o Kodeksu v Portorožu, maja 1996.

SEKCIJA ZA PREDŠOLSKO PEDAGOGIKO

pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije

Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana